

K É P Z Ő M Ű V É S Z E T

A ZENTAI CSATA A ZENTAI KÉPTÁRBAN

Méltó keretek között és színvonalon emlékezett meg, ünnepelte Zenta város szeptemberben a zentai csata 300 éves évfordulóját. (Zárójelben érdemes megjegyeznünk a rendezvény sajátos színteljesítését, hogy a magyar, az osztrák és a spanyol képviseleten kívül a török követ is megjelent az emlékünnepeken.) Az ütközet feltételezett színhelyén harangszentelésre is sor került, s ha nem is gyors vágásban, de az emléktemplom is épül.

Képzőművészeti esemény is teljesebbé, gazdagabbá tette a tricentenáriumot: Zenta elismerésre méltóan képzőművészeti pályázatot hirdetett a zentai csata és a város témakörében. Negyvenegy művész ötvenhét művet küldött a pályázatra, melynek anyagából 1997. november 22-én szépszámu közönség jelenlétében kiállítás nyílt a Zentai Képtárban. A kiállítás bírálóbizottsága helyesen döntött, amikor nem ragaszkodott mereven a pályázat tematikai kiírásához, így változatos, különböző művészeti törekvéseket magába foglaló tárlattal találkozik a látogató a galériában. Solymár István, a korán elhunyt jeles művészettörténész egyik tanulmánykötetének címét idézve, a kiállításon egyként jelen van a „hagyomány és a lelemény”. Egyes művek merítenek, kapcsolódnak a képzőművészet évezredes tradíciójához, míg mások érzékenyek a kortárs művészet újításaira, sőt új műfajaira is.

Két díj került kiosztásra, Zenta városé és a Művésztelepé. Az előbbit Petar Čurčić *Jovan Tekelija* című alkotása, az utóbbit Benes József *Csata után II.* című vegyes technikával készült műve érdemelte ki. A két mű figyelemreméltóan egészíti ki egymást az egyetemesség és a helyi kötődés jegyében. Benes József monokrom csatamezőn fekvő figuráit egységes „egyenruhába” öltöztette. Lényegében nemzeti különbségtétel nélkül valamennyi áldozatnak állít emléket. Petar Čurčić az első pillanatra kissé bizarrnak tűnő pózban jeleníti meg Jovan Tekeliját, Zenta akkori kapitányát. Vidám öntudattal néz velünk szembe. Végül is győztünk, mondja tekintete, magatartása, mozdulata. Kiegészítő szürrealista elemként fekszik mellette egy összegörbült lótetem.

A tradicionális történeti festészethez leginkább Novák Mihály műve (*Cím nélkül*) áll közel. Buzási Marganits Mária történeti részleteit a centrális keresztkompozíció jelképvé transzformálja (*Pro memoria*). Ugyancsak kereszt formába építi Gulyás Gizella a téma

műves asszociatív részleteit (*Az emlékezés lobogója*). Háttérként ugyan, de találkozunk a kereszt motívumával Markulik Balázs szuggesztív ceruzarajzában is (*Koponyatorony*). Az Arany János-i, „annak égi mása”, a kolorit lírai transzcendentalizmusa és a felmagasuló kereszt sugárzása által jön létre Szeghő Attila pasztelljében (*Cím nélkül*). A rész és az egész sajátos individuális koloritban és faktúrában egyesül Gyurkovics Hunor négy olajfestményén. Petar Mojak két műve eltérő „ideológiát” jelenít meg. Egyiken az egyén történelemformáló szerepét emeli ki (*Jenő herceg Zentánál*), a másik festményen a csata névtelen hősei magasodnak fel hangsúlyosan. Barokkos „íz” itatja át Nemes Farkas Zsuzsa pasztelljét (*1697*). Távoli reminiscenciaként szintén a csata barokk korának szellemisége sugárzik át Szalma László művében, *A zentai csata vonzásában* címűben. A téma szellemes, humoros megjelenítése nyújt élményt Léphaft Pál rajzában (*Savanyó Jenő a szultáni ugratja*). Ugyanez az alkotói megközelítés a karikatúra határáig megy el Szalai Attila esetében (*Cím nélkül*). Azt, hogy egy elköborolt, magányos csata (?) -lő történelemfilozófiai gondolatok ébresztésére is képes, Szajkó István *Csata után* című műve által éljük át. A fegyverek konstruktív felkiáltójelei uralják Molnár Mirko vegyes technikájú művét (*A zentai csata*). Micić Milutin egyetlen harci eszköz sodró lendületébe sűrítette a történelmi eseményt (*Szablya*). Tájéki szimbolizmus – sötét felhők közül áttör a remény fénye –, érvényesül Verebes György vegyes technikájú, az *1697 – Európa megmenekült* című alkotásában. (Zárójelben ide kívánczik az a megjegyzés, hogy Nyugat-Európa a hódítás félelmétől, a Bácska viszont a török uralomtól menekült meg.) A legerőteljesebb és megrázó expresszivitású Zoran Tairović festményének az értéke (*A zentai csata*). A konkrét és elvont elemek, az frás archaikussága és a „térkép” átírtsága alkotnak kifejező, gondolatébresztő egységet Zsáki István művében (*Cím nélkül*). A kétdimenziós művek bőségétől eltérően a háromdimenziós alkotások csak szerényebb mennyiségben vannak jelen a kiállításon. Kis mérete ellenére robusztus erő, dinamika munkál Sava Halugin bronzszobrában (*Lovas*). Formai egyszerűség és gondolati tömörség a sajátja Sarapka Tibor installációjának (*Csata után*). Barna Kolozi Valéria szintén az új műfaj, az installáció lehetőségeit alkalmazta összetettebb, bonyolultabb kompozíciójában (*Harcosok nyomai*). Csernik Attila az utóbbi évek műfaji lehetőségét (mail art, doboz) használta fel a téma megjelenítésére.

Zenta város sincs sok művel képviselve a kiállításon, ez azonban a zentai csata jubileumának hangsúlyossága miatt érthető. Itt is találkozunk azonban érdekes párhuzamokkal. Guelminó Valéria erőteljes, hangsúlyos kontúrvonalakkal jelenítette meg festményén a város ismert épületét, a városházát. Egészen eltérő módon a zentai barokk házak részleteinek gazdagságával találkozunk Persida Maluckov finom rajzain. Andruskó Adorján a világra csodálkozás üdeségével idézi fel zentai gyermekkorát három linómet-szetében. Zentához hozzátartozik a Tisza. Így érezte azt néhány művész is. Pósa Ede a nyári izzásban délibábosan lebegővé transzformálja a látványt (*ST-1997*). Török István akrilfestményén a kócosabb, borongósabb, meditációra készítő folyóval találkozunk (*A Tisza-kanyar Zentánál*). A csillagok szikrázása, a víz csillogása adja Boros György aerografiájának gyönyörködtető színélményét (*Mesél a Tisza*).

Nem tartozik közvetlenül a pályázati témához, de egy évforduló indokolta, hogy Dudás Sándor szobrászművész elküldte a kiállításra Ács József bronzplakettjét: negyvenöt évvel ezelőtt, 1952-ben nyílt meg Jugoszlávia első művésztelepe, a Zentai Művésztelep.

A pályázati kezdeményezés elismerésre méltó és eredményes. A kiállítás változatos, többszólamú. Az igényes látogató is talál ízléséhez közel álló alkotást.

DÖMÖTÖR János

Petar Čurčić: Jovan Tekelija